

Utlåtande

11.03.2025

Ärende: VN/23654/2021/

Begäran om utlåtande om utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till arkiveringslag och lag om ändring av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Det framlagda förslaget till revidering av arkivlagen är välkommet och efterlängtat. Den begreppsförvirring som råder inom informationshanteringen sedan informationshanteringslagen trädde i kraft har skapat ett behov av harmonisering mellan gällande lagar. Det är också nödvändigt att lagstiftningen anpassas till den digitala informationshanteringen.

I lagförslagets 3 § introduceras och förklaras vissa centrala begrepp. Däremot saknas en definition av det centrala begreppet "arkivering". Den nuvarande lagen använder termen "varaktig förvaring", medan informationshanteringslagen använder "arkivering". Med hänsyn till hur begreppen "förvaring" och "förvaringstider" används i informationshanteringslagen vore det önskvärt att dessa begrepp klargörs tydligare. Vidare definieras begreppet "myndighetshandling" separat i 6 §. Det vore mer ändamålsenligt om samtliga definitioner samlades under en och samma paragraf.

I den nuvarande arkivlagen är arkivfunktionens organisering styrd och ansvaret ålagt kommunstyrelsen. I lagförslaget finns inte en lika strikt reglering, utan ansvaret läggs på respektive myndighet, som ska säkerställa att lagens krav uppfylls. Kommunallagens 90 § föreskriver dock att det i förvaltningsstadgan ska framgå hur informationshanteringen och dokumentförvaltningen är ordnad. Med det nya handlingsutrymmet för flexibilitet är det därför viktigt att Riksarkivet tillhandahåller närmare anvisningar, så att informationsmaterialets användbarhet även för arkivändamål kan säkerställas. Den sakkunskap som krävs hos myndigheten behöver också betonas, informationshantering kan lätt bli ett besparingsområde i ekonomiskt strama tider.

Lagförslaget förstärker vikten av att arkiveringen utgör en del av informationsmaterialets livscykel och att denna ska planeras i förväg. Det material som arkiveras ska förbli tillgängligt, autentiskt och

begripligt i digital form. Arkiverade handlingar ska förvaras i sådana informationssystem och lokaler där tillgång, förvaring och säkerhet kan garanteras. En utmaning för mindre myndigheter är att, med begränsade resurser, övergå till elektronisk arkivering. Det är ett omfattande arbete att ta i bruk informationsstyrningsplaner och definiera den metadata som krävs för informationsmaterialet. För detta arbete hade det varit värdefullt med fler styrdokument gällande elektronisk förvaring och arkivering – särskilt rörande former och tider.

Enligt lagförslaget ska myndigheten genom värdebestämning fastställa vad som ska arkiveras utifrån forskningsbehov. Varje myndighet har bäst kännedom om behovet av att bevara sitt material för den egna verksamheten. Vid arkivering förändras dock perspektivet till att inkludera vetenskapliga och andra forskningsbehov, vilket gör värderingen mer komplex. Här kommer Riksarkivets stöd att vara särskilt viktigt, inte minst för mindre aktörer.

Lagförslaget innehåller flera positiva inslag. Bland annat ges kommuner möjlighet att överföra informationsmaterial som ska arkiveras till Riksarkivet. Ansvar för materialet övergår då till Riksarkivet, som har större resurser att säkerställa dess användbarhet. Riksarkivet fungerar i detta fall som personuppgiftsansvarig för materialet. Om material däremot överförs redan under förvaringsskedet, vilket enligt 21 § är möjligt genom separat avtal, kvarstår personuppgiftsansvaret hos den överförande myndigheten. Det är dock oklart hur detta kan genomföras i praktiken. För att undvika oklarheter bör lagen innehålla tydligare bestämmelser om hanteringen av dessa uppgifter.

Endast en del av materialet som ligger till underlag för begäran om utlåtande är översatt till svenska. En noggrann genomgång av terminologin behövs för att språkdräkten ska motsvara andra lagar och förordningar.

Railio Anette
Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur